

Преглед на съвременната китайска камерна музика

Лиу Синг Шенг

Концепцията за „съвременна китайска етническа камерна музика“, предложена в настоящата статия, е претърпяла големи промени в жанровата си форма в хода на историческото си развитие и самата тази промяна е в голяма степен съобразена с развитието и промените в историята на съвременната китайска музика. Самата промяна се основава на трансформацията на средата, в която живеят и се обучават съвременните китайски музиканти, както и на трансформацията на естествената среда, в която се намира етническата инструментална музика. Ето защо съдържанието на тази статия ще започне с проследяване на развитието на жанра китайска камерна музика и ще проследи еволюцията на композиционните пътища и методи на китайската камерна музика в светлината на историята. След това ще подреди по-ценните резултати от теоретичните изследвания и най-характерните и значими произведения през последните години, особено произведенията на китайската камерна музика, в основата на която са използвани елементи от китайската традиционна музика. Въз основа на това ще бъдат разгледани характеристиките на изразните форми на „съвременната китайска камерна музика върху традиционна основа“, включително дефиниции, структура, техники на композиране, класификация на произведенията, комбинации от инструменти.

Развитие на съвременната китайска камерна музика

Когато става дума за произхода на жанра „съвременна китайска камерна музика“, в историята на Китай съществува подобна музикална форма, а именно малката ансамблова музика от коприна и бамбук. По отношение на този аспект общата линия минава през следните етапи: „Фан Чжун Юе“¹ при династията Джоу – „Песен на Сянхе“² и ансамбъл „Цин

¹ „Фан Чжун Юе“: Това е вид дворцова музика от династията Джоу, изпълнявана от наложници по време на банкети във вътрешния дворец, придружена от инструменти цин и се. Често е адаптирана от народна поезия, за да отговаря на вкуса на владетелите, и е била изключително забавна.

² „Песен на Сянхе“: Сянхе е създаден по време на династията Хан въз основа на „уличните песни“ от онова време, наследявайки традиционните тонове на Цин, Джао, Ци, Дженг и Чу от периода преди Цин. Той е и един от най-

Сяо³ при династията Хан – „зуобуджи“⁴, при династията Тан – „СинРъ“⁵, „Музика на Цин“⁶ и „Малки инструменти“⁷ – различни видове музика за малки струнни и духови ансамбли от периода на династиите Мин и Цин.⁸ А „съвременната камерна музика“, която се разглежда в настоящата статия, продължава тази линия, като започва със съвременната камерна музика за струнни инструменти.

Музиката за струнни инструменти е била популярна през династиите Мин и Цин и като традиционна форма на китайска народна ансамблова музика е била важен източник на вдъхновение за китайските професионални композитори. На тази основа, формата на ансамброво музициране постепенно се е превърнала в професионален музикален жанр. През 20-те и 30-те години на 20 век композиторите започват да се включват в създаването на съответния ансамблов жанр, което в крайна сметка води до формирането на зрели музикални творби – националният камерен музикален жанр, чийто център е „Ху Денджо“.⁹

представителните традиционни танци на етническата група Хан. Изпълнява се главно на банкети и развлекателни събития за чиновници и богати търговци, а също така се използва в императорския двор за новогодишни церемонии и банкети, ритуали и традиционни народни дейности.

Музикалните ладове, използвани в песните от Сянке, включват основно три типа: лад Se (C мажор), лад Qing (D мажор) и лад Ping (E мажор), известни също като Три лада Сянке. Подобно на така наречените „Три лада Qing Shang“ от по-късните поколения, те се съкращават като „Три лада“.

³ Ансамбъл „Цин Сяо“: Qin-Xiao Duet, китайски термин, се отнася до художествената форма на съвместно изпълнение на гуцин и сяо, класическа комбинация в традиционната китайска литературна музика.

Тази форма допълва стабилния и широк звук на гуцин с ясни и мелодичен тон на сяо, като се придържа към музикалните принципи на „високи и ниски ноти, ясни интонации“. Затихващият звук на гуцин и продължителният тон на сяо се допълват взаимно, постигайки артистичен стил чрез хармонично мелодично съчетание по време на изпълнението. Без усиливане се поддържа балансът между двата инструмента, като представителни произведения са „Пуан Чао“ и „Пин Ша Люо Ян“.

⁴ „Уобуджи“ : Zuo Bu Ji е древен китайски танц, който е бил част от императорската придворна музика и танц на династията Тан. Изпълнявал се е в залата в малък мащаб, с 3 до 12 танцьори. Танцът възхвалявал добродетелите на императора и му пожелавал дълъг живот.

⁵ СинРъ: произнасяно като xī lè, е китайски термин, който се отнася до инструменталната музика. Тя включва използването на два или три инструмента, като xiao (бамбукова флейта), guan (китайски обой), sheng (устна органа), zheng (китайска цитра) и jing (китайска лютня), които се свирят в ансамбъл.

⁶ „Музика на Цин“: ансамбъл от шен, DiZi, Fang Xiang (традиционни китайски ударни инструменти с фиксирана височина на тона), BiLi (традиционни китайски духови инструменти), малък барабан и др.

⁷ Малките инструменти, дори и да се използват само два или три, могат да се комбинират по различни начини, например цин с флейта сяо или флейта с барабан и цимбали.

⁸ Сред народните малки инструментални ансамбли има жанрове като „Тринадесет сюити за струнни инструменти и цитра“, „Музика на барабани от Шанси“, „Музика на духови инструменти от Ичжун“, „Десетчленен ансамбъл от гонгове и барабани“, „Осем сюити от Шанси“, „Музика от коприна и струни от Чаожу“ и „Музика от храма в Чаожу“ и др. Тези жанрове постепенно са се превърнали в инструментални ансамбли, характеризиращи се предимно с „духане, свирене с лък, бръснене и удряне“.

⁹ Hudengtao: китайски композитор, професор в музикалната академия в Шанхай, бивш заместник-председател на музикалната асоциация в Шанхай.

В същото време, под влиянието на сближаването на китайската и западната култура, западната камерна музика е повлияла развитието на камерната музика в Китай. През същия период се появява хибридна форма на камерна музика, съчетаваща китайски и западни инструменти, като например хибридното камерно музикално произведение „Mong Dong” на композитора Ку Сяосон, което предизвиква значителни академични дискусии след представянето му. Тези два творчески модела се развиват успоредно, преплитайки се един с друг. От края на 80-те години до днес, с променящите се творчески концепции на ново поколение композитори, инструменталният жанр „хибрид между Изтока и Запада” започва да се връща към традиционните форми, давайки начало на голям брой произведения на „камерна музика с китайски традиционни инструменти”, които продължават да се развиват и до днес. Следователно, когато проследим процеса на развитие от струнна и духовна ансамблова музика до съвременна камерна музика на традиционна основа, можем да видим относително подробна траектория, както е илюстрирано в диаграмата:

Жанр	Конфигурация на инструмента	Композитори и източници	Период
Струнен и духов ансамбъл	Струнни и духови инструменти	Южни и северни мелодии ¹⁰ , минорни мелодии от династиите Мин и Цин ¹¹ , оперни	Династиите Мин и Цин (1368 г. до днес)

¹⁰ Южни и северни мелодии: термин, използван в древната китайска опера и музика. Той се отнася до общото наименование за южни мелодии и северни мелодии. Южните мелодии се отнасят до различните мелодии, използвани в операта и 散曲 (sanqu) в южните региони (южно от река Яндзъ, съсредоточени около Уенчжоу и Йонгджиа) по време на династиите Сун и Юан. Повечето от тези мелодии произхождат от величествените мелодии на династиите Тан и Сун, барабанните поеми на династията Северна Сун, поезията ci на династията Сун, chuantap, различни дворцови мелодии и някои южни народни мелодии от онова време. Те са били популярни по време на династиите Юан и Мин.

Северните мелодии са колективен термин за различни мелодии, използвани в северната опера и SanQu по време на династиите Сун и Юан, в контраст с южните мелодии. Повечето от тези мелодии произхождат от величествените мелодии на династиите Тан и Сун, поезията ci на династията Сун, различни дворцови мелодии и северни народни мелодии и са разработени чрез усвояване на музикални елементи от братските етнически групи на династиите Джин и Юан. Използваните рими следват римуваната схема на Zhongzhou. Музиката използва седем тонова скала с енергичен и ясен звук с аккомпанимент от струнни инструменти и е известна също като „мелодии за струнни и щипкови инструменти”. Някои използват и барабани и флейти. Всички драматични произведения от династията Юан използват Северна Qu.

¹¹ Народните песни от династиите Мин и Цин се различават от традиционните литературни и художествени произведения на феодалното общество и аристократичните песни на литературните и художествени кръгове. Те отразяват по-точно „гражданското изкуство” и неговата популярност сред обикновените хора, олицетворявайки съзнанието на възникващата градска класа и отразявайки зараждащата се капиталистическа идеология и острите противоречия на късно феодалното общество.

		мелодии, събирания на писатели ¹² , само забавление ¹³ , професионални композитори	
Струнен квинтет	Ерху, Янцин, Пипа, Джунжуан, Гучжен	Hu Deng Tiao	1960-1980 г.
Смесена камерна музика, западни инструменти	Смесени китайски и западни инструменти	Професионален композитор	1980 г. до днес
Съвременна народна камерна музика	Два или повече традиционни музикални инструмента	Професионален композитор	1980 г. до днес

Следователно можем да считаме, че формирането на жанра „съвременна китайска камерна музика“ е преминало през три основни периода: първият обхваща историческата струнна и щипкова струнна музика и малки струнни и духови ансамбли до по-късното развитие на по-специализирани форми като „струнен квинтет“, бележещ преход от историята към настоящето, както и от придворна и народна към академична музика. Вторият период обхваща превръщането на традиционните „струнни квинтети“ в „смесена камерна музика“, което бележи друг период, в който китайските музиканти експериментират с „източно-западен синтез“ в своите композиции. Третият период обхваща

¹² Qu Pai: общ термин за имената на мелодиите, използвани в традиционната лирична композиция и музикална нотация. Той е широко известен като „пай“. В древността лиричната и музикалната композиция започвали с „избор на текстове и съчетаването им с музика“. С течение на времето най-изразителните мелодии са били подбрани и запазвани, а нови текстове са били композирани според оригиналните текстове и ритмичните модели на мелодиите. Тези запазени мелодии често са съхранявали оригиналните си имена. От гледна точка на поетичната форма, „пай“ служи като ритмичен модел за този тип литературна форма. Всяка мелодия „пай“ има своя музикална форма, лад, тоналност и емоционален заряд. Разделението на фразите и четенето на текстовете често съвпадат; възходът и спадът на мелодията може да варира поради четирите тона на пеещите символи и различните емоционални нюанси на текстовете. Мелодиите варират по дължина, като някои имат фиксирани ритми, а други са по-свободни, но всички имат начало и край, образувайки цялостна структура.

¹³ През периода преди династията Цин много от стиховете в „Книгата на песните: малки оди“ описват сцени от банкети и събирания сред аристокрацията. По време на династията Хан започват да се появяват типични литературни събирания. Например, по време на царуването на император Дзин от династията Хан, Лианг Сяо Уан организира събирането в Заешкия парк, където придворни литератори като Зоу Ян, Мей Ченг и Сима Сяну пият вино, разговарят свободно, рецитират поезия и съчиняват проза, полагайки основите на утвърдената форма на литературните събирания в по-късните поколения.

появата на съвременната китайска камерна музика през 80-те години на XX век, която се развива успоредно със западната камерна музика, както и със „смесената камерна музика”. Формирането и развитието на жанра „съвременна китайска камерна музика” също отразява творческата траектория от народните традиции към академичните институции. Професионалните композитори имат значителен принос за утвърждаването на този жанр, като се превръщат в основен фактор за неговото развитие.